

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ

ΚΑΘΕ

ΚΤΡΙΑΚΗΝ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ

ΕΤΗΣΙΑ ΠΡΟΠΑΗΡΩΓΕΑ

ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΔΡ. 10

ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ Φρ. Χρ. 10

Τιμή Φυλλίου

10 λεπτά 10

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ
ΚΑΙ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΤΟΣ Α' | ΑΘΗΝΑ, Κυριακή 25 Οκτωβρίου 1903 | ΓΡΑΦΕΙΑ : Όδός Οικονόμων αριθ. 4 | ΑΡΙΘ. 63

ΜΥΘΟΙ ΣΑΤΥΡΙΚΟΙ

ΤΟ ΔΕΝΤΡΟ ΤΗΣ ΣΟΦΙΑΣ

Κάτω από μιὰ κολοκυθιά σάν καρδιά μεγάλη,
βροσίζαν τής κικιάς τους φιλόσοφοι δασκάλοι
και γαίρονταν τον έσκιο της, μιὰ και τήν άκκοπιά
κι' άναχαράζαν κ' έλεγαν πως δε φοβούνται πετά
του Ναστροζή το πηχίμα και τή σαφή του σέβη
άπίνου τους άνέλπιστα νάρθη και ν' άληθέβη.
Κ' ή άμοιρη κολοκυθιά, σέ στρίγγλα φτονερή,
πού των παιδιών σ' άνάγεια νά πνίξη δε μπορεί,
τόσο πριν άγναντεύοντας σπανά κεφάλια γύρα,
για κολοκυθια τά θαρρεφ, γενικά δική της σείρα,
και λέει: «Γελάτε-κλαύτε με, κολοκυθόπαιδιά μου,
πού νά σ'ε πιάσω δε μπορώ και νά σ'ε σπάσω χίμου.»

25 του Σεπτεμβρίου 1903

ΠΑΝΟΣ ΚΑΛΟΘΕΟΣ

—ΕΝΑ ΕΡΓΟΝ

Κ' ΕΝΑ ΚΟΙΝΟΝ

«...Δε θα με νοιάσει αν ή Μόδα
θελήσει άβριο νά με σηκώσει
εις τούς ουρανούς όπως δε μέ-
νισσε, όταν τήν άνοιξη, νόμισε,
πως μέριζε στα Τάρταρα. Γιατί
ή Τέχνη μου είναι ζωή σέ μένα.
Ο κόσμος που περνάει γύρω
μου, δε,τι κι' αν κάνει, κοπέλι
της γίνεται.»

(Πρόλογος πούτος «Κούρδου»
Νοέμβριος του 1896).

Ένα δράμα του Καμπύση επαίχτηκε στο
θέατρο. Κι' ο κόσμος δεν έφυγε κι' ο κόσμος
δεν έγέλασε. Τάκουσαν μάλιστα με προσοχή.
Οι περισσότεροι και τόνωισαν. Άδιάφορο αν
βρέθηκαν και μερικοί που τέρκριναν το δράμα
γι' άνουσιο, κι' άλλοι που το είπαν άνήθικο.
Κι' ογδόντα στους εκατό νά είτανε οι τελευ-
ταίοι, κακό νά κάνουν δεν μπορούσανε. Άρκει
που βρέθηκαν είκοσι νά ένθουσιασθούν. Κ' οι
είκοσι αυτοί, αρκετοί είναι για σήμερα. Θα
γίνουεν σαράντα άβριο. Και με τον καιρό θα
τραβήξουεν κι' άλλους με το μέρος τους. Κ' έτσι
σιγά σιγά θα σχηματιστή ένα κοινό που θα

Ο ΠΡΩΤΟΣ ΑΘΗΝΑΙΟΣ ΔΟΥΓΚΑΝΙΣΤΗΣ

ζητήση τήν Άλήθεια και στο θέατρο και σε
κάθε άλλη εκδήλωσι της Ζωής.

Αυτό το κοινό εζήτησε κι' ο Καμπύσης
μαζί με τούς λίγους ακόμη άληθινούς τεχνί-
τες, νά δημιουργήση εδώ, στον τόπο των εύκό-
λων θριαμβων και των τενεκεδένιων αξιών.
Και γι' αυτό παραγωρίστηκε τόσο ελευενα
και γι' αυτό έχλευάστηκε τόσο αδιάντροπα και
γι' αυτό κατέβηκε τόσο νωρίς στον τάφο μ'

ένα μικρό χαμόγελο στα χείλια του—δχι χα-
μόγελο παραπόνου για τή παραγνωρίσι, αλλά
χαμόγελο οίκτου, που γεννάει ή συναίσθησι
της ύπεροχής, για τούς ταπεινούς.

Ο κόσμος που περνάει γύρω μου, δε,τι κι'
αν κάνει κοπέλι της Τέχνης, κοπέλι της Ά-
λήθειας, γίνεται. Τι κι' αν γελάη; Τι κι' αν
οργιάζη γύρω της; Τι κι' αν τήν πετρεδο-
λάη άκμα; Θα σκλαβωθή μιὰ μέρα. Κο-

πέλι της θα γίνη. Την κυρά της θα προσκυνήση σ' αυτήν.

Γιὰ νὰ φέρουν στήν ἡμέρ' αὐτή, πόσοι καὶ πόσοι δὲ συντρίβονται, πόσοι δὲ μαραζώνουν, πόσοι δὲ ἀφήνουν τὴ ζωὴ μὲ τὴ ψυχὴ τους βουτηγμένη στῆς ἀπελπισιᾶς τὸ φαρμάκι, ὄχι ποῦ δὲν μπόρεσαν νὰ ζήσουν αὐτοί, ἀλλὰ ποῦ δὲν μπόρεσαν νὰ κάνουν τοὺς συγχρόνους τους νὰ ζήσουν;

Μὰ ἡ ἡμέρ' αὐτὴ ἔρχεται. Καὶ γιὰ τὸν Καμπύση, ἀρχίζει νὰ γλυκοροδίζη. Κι' ἀρχίζει νὰ γλυκοροδίζη πολὺ νωρὶς, ὅσο δὲν τὸ περίμενε κι' ὁ ἴδιος δταν προφήτευε πῶς μπορεῖ ἡ Μόδα μιὰ μέρα νὰ τὸν σηκώσῃ στὸν Οὐρανό.

* * *

Ἐνα δράμα του ἐπαίχτηκε. Θὰ παίχτη, λένε, καὶ δεύτερο. Κι' ὁ Καμπύσης ἐστὶ περνάει σιγὰ σιγὰ στὴ Μόδα κι' αὐτός. Ἀρχίζει μ' ἄλλους λόγους νὰ ικανοποιῇ τὰ γούστα τοῦ κοινῶ, νὰ τραβάῃ παράδες στὰ ταμεία τῶν θεάτρων.

Ἔως προχτὲς μᾶς ἐφώναζε ἡ Ρουτίνα πῶς ὁ Καμπύσης δὲ διαβάζεται. Ἀπὸ προχτὲς παραδέχτηκε πῶς εἴμπορεῖ κι' ἀπὸ τὴ σκηνὴ ἀκόμα ν' ἀκουστῇ. Ἀρχισε νὰ ὑποχωρῇ ἡ Ρουτίνα. Νὰ τὸν ἀναγνωρίζῃ. Καλὸ κι' αὐτό. Κι' ἐστὶ ὁ Καμπύσης μπαίνει στὴ μεγάλη κυκλοφορία, τοῦ ὄχλου τῶν γραμμάτων, ἀφοῦ ἀπὸ τὴ πρώτη ἐμφάνισι του εἶχε καταλάβει μιὰ ἀπὸ τίς πιδ τιμητικὲς θέσεις στὴν μικρὴ κυκλοφορία, τῶν ἐκλεχτῶν.

Δὲν τὸ λογαριάζω γιὰ θρίαμβό του ποῦ παραστάθηκε ἕνα δράμα του καὶ δὲν ἐσφυρήχτηκε. Τὸ σημειῶνω μοναχὰ γιὰ γεγονός. Γιατί τὸ παραδέχομαι κι' ἐγώ, καθὼς τὸ παραδέχονται καὶ τῶς ἄλλοι, πῶς δὲν ἤρθε ἀκόμα ἡ στιγμή, ποῦ ἡμπερεῖ καὶ νὰ γῆσῃ πολὺ ἀκόμα—πῶς δὲν ἤρθε ἡ στιγμή ποῦ ἀναγνωρίστηκε τὸ ἔργο, ποῦ ἐπάσκιζε λυσασμένα πολεμῶντας κάθε πρόληψι, νὰ δημιουργήσῃ ὁ ἀμείλιχτος γκρεμιστὴς τῶν εἰδώλων καὶ ὁ μεγαλόφωνος τῆς Ἀλήθειας διαλαλητής. Τὸ ἔργο του βάσι εἶχε τὴ Ζωὴ καὶ τὴν Ἀλήθεια. Κ' ἡ Ζωὴ καὶ ἡ Ἀλήθεια δὲν ξεπροβαλαν ἀκόμα στὸν ψοφιότοπο αὐτὸν τῆς Ψευτιᾶς.

* * *

Οἱ καρικατοῦρες του ποῦ ἄφησε ἀπὸ πίσω του, οἱ καρικατοῦρες του ποῦ ἰδρώνουν καὶ ξιδρώνουν νὰ μᾶς κάνουν νὰ πιστέψουμε πῶς συνεχίζουν τὸ ἔργο του μὲ τὸ νὰ ξεφωνίζουν κάθε ὥρα καὶ στιγμή, στὰ καλά καθούμενα καὶ δίχως ἀφορμὴ, τὰ δνόματα τοῦ Γκαίτε καὶ τοῦ Νίτσε καὶ τοῦ Σαίξπηρ—οἱ καρικατοῦρες του ποῦ ἀναμασοῦνε τὰ λόγια ποῦ ἄκουσαν ἀπὸ τὸ στόμα του, δίχως νὰ τὰ νοιώθουν καὶ δίχως νὰ τὰ αἰσθάνονται, ὅπως τάνοιωθε κι' ὅπως τὰ αἰσθάνωνταν ἐκεῖνος, δὲν εἶναι—κι' ἄς ποζάρουν γιὰ διάδοχοί του!—οἱ σιδερόφραχτοι ἱππότες ποῦ θὰ χτυπήσουν τὴ ψευτιὰ καὶ τὴ σαπίλα—μὲ τὴν ψευτιὰ καὶ μὲ τὴ σαπίλα τους.

Μόνον ἕνας ἄλλος Καμπύσης θὰ ἡμποροῦσε νὰ ἐξακολουθήσῃ ἐκεῖνο ποῦ ἀρχισε ὁ Καμπύσης. Θάρρησῃ ὅμως νὰ ξαναφανῇ κ' ἕνας δεύτερος πολεμιστὴς μὲ τόση θετικὴ μὀρφωσι, μὲ τόση βαθειὰ ἀντίληψι τῆς Τέχνης, μὲ τέτοιο χαρακτήρα ἀλύγιστο.

Κι' αὐτὸ εἶναι τὸ μεγάλο κακό, ποῦ χωρὶς νὰ τὸ θέλῃ, ἔκανε. Δὲν ἄφησε διαδόχους κι' ἄφησε καρικατοῦρες του.

Ὁ Καμπύσης δὲν εἶπε τὸν Ψυχάρη ἀγγράμμα τὸ οὔτε τὸν Παλαμᾶ μωρό. Τὶς ἐπολέμησε παληχαρῖσια τίς δυὸ αὐτὲς κορυφὲς τῶν γραμμάτων, γιατί ἐπίστειε

πῶς πρέπει νὰ χτυπηθοῦν, γιὰ νὰ μὴν ἀπλωθῇ ἡ ἐπίδρασί τους, ποῦ τὴν θαρρεῦσε ὀλέθρια. Ἀδιάφορο ἂν εἶχε ἄδικο. Ἡ ἐπίθεσί του δὲν ἐβγήκε ἀπὸ τὴν ἐπίδειξι, ἀλλ' ἀπὸ τὴν πεποίθησι. Κ' ἡ πεποίθησι, ὅσο στραβὴ κι' ἂν εἶναι, εἶναι πάντα σεβαστῇ.

Μᾶς ἐδειξαν καμμιὰ τέτοια πεποίθησι μὲ τὰ ξεφωνητὰ τους οἱ καρικατοῦρες του;

* * *

Δὲν θὰ κρίνω τὸ ἔργο τοῦ Καμπύση ἐδῶ. Εἶμαι ἕνας ἀπὸ τοὺς λίγους—καὶ τὸ φωνάζω μὲ περηφάνεια—ποῦ τὸν ἐλάτρεψαν ὡς φίλο, ποῦ τὸν ἐθαύμασαν ὡς Τεχνίτη, ποῦ τὸν ἀναγνώρισαν ὡς Διδάσκαλο. Αὐτοὶ δὲν κρίνουν. Αὐτοὶ κλαῖνε μοναχὰ τὸν πεθαμένο φίλο τους καὶ καίνε τὸ θαυμασμό τους γιὰ θυμίαμα στὴ μνήμη τοῦ Τεχνίτη καὶ τοῦ Διδασκάλου τους.

Ἐνας ἀπ' αὐτοὺς εἶμαι κι' ἐγώ. Κι' ἂν ἀποτολμᾶω σήμερα νὰγγίξω μὲ τὰ βέβηλα λόγια μου τὴ μνήμη του, τὸ κάνω ἀπὸ τὴ χαρὰ ποῦ νοιώθω νὰπλώνεται στὴ ψυχὴ μου, γιατί ἀκούω τὸ πρῶτο σάλπισμα τῆς ὑποχωρήσεως, γιατί ἀκούω τὸν κῆρυξο νὰ λήθῃ τὸν σήμερα χωρὶς νὰ γελάῃ, μὲ κάποιο σεβασμό, ἔστω κι' ἀσυναίσθητο.

Τὸν χειροκρότησαν τόσοι τρεῖς βραδιὲς στὴν σειρὰν στὸ θέατρο χωρὶς νὰ τὸν καλονοιώθουν, ὥστε ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ τὸν χειροκροτήσῃ κι' ἕνας ποῦ τὸν ἐνοιωσε, ποῦ τὸν ἀγάπησε καὶ ποῦ δὲν ἐσκέφτηκε ποτὲ νὰ ἐκμεταλλεῦθῃ τὴ μνήμη του καὶ νὰ παρωδήσῃ τὴ διδασκαλία του γιὰ νὰ περάσῃ κι' αὐτὲς γιὰ σοφὸς μέσα στῶν μωροσόφων τὴν ἀγέλη.

Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΖΩΗ ΓΑΤΚΕΙΑ

Ἀνάλαφρο παράπονο τοῦ Γκιώνη τὰ χραγμάματα καὶ ἀπαλὸ ἀργοβέλασμα κάποιου χιονάστρου ἀρνιού καὶ τῶν γλυκόλαλων πουλιῶν τὰλαφροπουροπουλιᾶσματα καὶ στέναγμα σιγαλινοῦ τοῦ δόλιου ἐργατικῶ,

Τῶν πολυμῶρφων μας ἀνθῶν τὰ γλυκοψυχίσματα, κάποιων κυμάτων βόγγημα μὲς στὴν ἀκρογιαλιά, μὲ ζύπνησαν πουρνὸ πουρνό, στῆς πούλιας τὰ φεγγίσματα σὲ μὴν ζωὴν ὑπέρκαλην, ἀφάνταστῃ, γλυκειᾷ.

Πειραιεύς

ΡΩΜΟΣ ΦΙΛΑΥΡΑΣ

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

Πατέρας (κλαίοντας). Μοῦ εἶπες πῶς θὰ μοῦ γιατρέψεις τὸ παιδί μου μὲ τὸ γιατρικὸ σου. . . καὶ τὸ παιδί μου πέθανε.

Γιατρός. Ναί, ἀλλὰ ἂν ἀκολουθοῦσε τίς ὁδηγίες μου.

Πατέρας. Ἀκολούθησε τίς ὁδηγίες σου. . . ἔπαιρνε τὸ γιατρικὸ σου ἕνα χρόνο.

Γιατρός. Μὰ ἴσα ἴσα ἐγὼ τοῦ εἶπα νὰ τὸ παίρνει δυὸ χρόνια.

Ἡ καλὴ γυναίκα εἶναι σὰν κισσός· ὅσο πιδ χειρότερα τὰ χαλάσματα, τόσο περισσότερο θὰ τὴ δεῖς προσκολλημένη. Μὰ κι' ἡ κακὴ γυναίκα εἶναι σὰν κισσός· ὅσο πιδ πολὺ τὴ δεῖς προσκολλημένη, τόσο χειρότερα τὰ χαλάσματα.

Πατέρας (σὲ ξενοδοχεῖο). Θὰ σὲ ρωτήσω ἕνα πρᾶμο, Γιάγκο, καὶ νὰ μοῦ πείς τὴν ἀλήθεια. Ὅταν εἰσώνα στὸ Μόναχο, ἀκούω, ἀρχισες καὶ σὺ νὰ πίνεις μπύρες καὶ τέτια. Πές το, δὲν πρέπει νὰ μοῦ κρύψεις τίποτα.

Γιός. Μὰ βλέπεις, πατέρα, ὄλοι ἔπιναν. . . ἔπινα κι' ἐγὼ καμμιὰ φορᾶ. . . τί ἤθελες νὰ κάνω. . . ἀδύνατο. . . Πατέρας. Παιδί, φέρε μας δυὸ μπύρες.

Βουλευτής. Θὰ κάνω ὅ,τι μπορῶ νὰ σοῦ βρῶ κάποια δουλειά.

Ψηφοφόρος. Δουλειά; τί δουλειά; Ἐγὼ δὲ θέλω δουλειά. Θέλω νὰ μὲ βάλεις σὲ καμμιὰ θέση σὲ κανένα Ἰπουργεῖο.

Τί εἶναι ἀπὸ τὸ κελῖδῆμα ποῦ μᾶς κελιδεῖ ἕνα πουλάκι ἀπὸ τὸ Βερολίνο; Κίποιος, λέει, καθηγητὴς τῆς γνωσθαγωγίας ἐστειλε ὑπόμνημα στὴν ἐκεῖ Ἀκαδημία ἐπικριτικὸ τοῦ βιβλίου τοῦ Κρουμπάχερ, κι' ἡ Ἀκαδημία, λέει, τὸ ἀπόρριψε—δίχως ἄλλο ὡς ἄξιστα κι' ὑστερικὰ συνταγμένο; Ἴσως μᾶς κάνει τὴ χάρη ὁ κ. Κατζιδάκης νὰ μᾶς πληροφορήσῃ ἂν ξέρεῖ τίποτα.

— Τί φωτογραφία εἶναι αὐτὴ! λέει ὁ κ. Γρίνις τοῦ φωτογράφου. Δὲ μοῦ μοιάζει, μὰ διόλου!

— Τὸ ξέρω, λέει ὁ φωτογράφος. Ἐπίτηδες τὴν ἔκαμα ἔτσι, εἰδειμὴ δὲ θὰ τὴ δεχόσουνα.

Ἄ κ. Παράλῃς στον καινούριο του ὑπρέτη.

— Πρέπει νὰ ξέρεῖς πῶς ἐγὼ εἶμαι δυσκόλος ἀνθρώπος κάποιος καὶ θυμῶνω κιόλας.

— Αὐτὸ δὲν πειράζει, ἀφέντη, τὸ ἴδιο κι' ἐγώ.

Ἄ Γιατρός, σὲ δημόσιο ὑπάλληλο.

— Καὶ τί ἔχεις;

— Ἀϋθνία, γιατρέ.

— Τί ὥρα πλαγιαζέεις;

— Μὰ δὲν ἐνοῶ τὴ νύχτα· ἐνοῶ τὴν ἡμέρα στὸ γραφεῖο.

— Ἀκούω, λέει ὁ κ. Τραγωδόπουλος, πῶς ἐκεῖ ποῦ παρᾶσταίνες τίς προἰλλες πῆρε φωτιὰ τὸ θέατρό σου.

— Ναί ἀπαντᾷ ὁ κ. Κωμικόπουλος, κ' ἕνα πρᾶμα μονάχα μᾶς γλύτωσε ἀπὸ φοβερὸ πανικό.

— Τί πρᾶμα;

— Δὲν εἴχαμε ἀρκετοὺς μῆς στὸ θέατρο.

Ἐνας μηχανουργὸς ποῦ ἔπαιζε τίς βραδιὲς μπάσα βιολὰ γιὰ νὰ περνᾷ τὴν ὥρα του, τοῦ κατέβηκε νὰ φτιάξῃ μιὰ ὁ ἴδιος. Ὅστε ἀπὸ βδομάδες νυχτερινὴ δουλειά, τὸ κατάφερε. Φωνάζει τὴ γυναίκα του, καὶ τῆς λέει: Εἶχα δὲν εἶχα τὸ σκάρωσα· νὰ το!

— Μπράβο σου! τοῦ λέει ἡ γυναίκα. Δὲ δουλέψες τοῦ κακοῦ τόσον καιρὸ.

— Δούλεψα νύχτες καὶ νύχτες, ναί, μὰ...

Κ' ἐκεῖ ποῦ κρέταγε τὸργανο, καὶ τὸ σάλεινε μιὰ ἀπ' ἐδῶ, μιὰ ἀπ' ἐκεῖ,

— Φτοῦ, νὰ πάρῃ ὁ διάβολος! φωνάζει. Σέχασα τὸ καφκί μὲ τὴν κόλλα μέσα.

— Ἀκούς ἐκεῖ ποῖος τῶλεγε, πῶς ὁ γίγος ὁ Πλουτέπουλος ὁ ἀπόβησε τρελλός!

— Κανένας· ὥστόσο οἱ συγγενῆδες του διάβασαν τὴ διαθήκη του.

— Σὰς βεβαιῶνω, κυρία, δὲ θὰ ζητοῦσα ἀπὸ πόρτα σὲ πόρτα ἂν μποροῦσα νὰ βγάλω τὸ ψωμί μου μὲ τὴν τέχνη μου.

— Ὁ καημένος! λέει ἡ κυρία δίνοντάς του μιὰ δεκάρα. Καὶ ποῖα εἶναι ἡ τέχνη σου;

— Πιλότος ἀεροστάτων, κυρία.

— Κι' ὁ καημένος ὁ Κούτρας ἀρχισε, λέει, νὰ γράφῃ στίχους!

— Ναί, ἀπὸ τότες ποῦ τοῦ πέφτουνε τὰ μαλλιά. Ἀκουσε πῶς ποιητὴς καὶ μακρὴνὰ μαλλιά πένε μαζί.

— Ἀπ' ὅλες τίς τέχνες, φωνάζει μιὰ μέρα ὁ Μαστρα-Γιάννης, ἡ φιλολογία θαρρῶ πῶς εἶν' ἡ πιδ εὐκολώτερη.

— Εὐκολώτερη;

— Μὰ θαρρεῖς δὲν τοὺς εἶδα; Καθίζουνε στὴν καρέγλα, παίρνουνε μιὰ πέννα, φρρρ...κ' ἔγινε ἡ δουλειά.

Ο ΡΕΦΕΝΕΣ

ΤΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ

Έγώ είμαι το άγριο το στοιχείο του φέρνω άνατριχίλα
Στις έρημες κρυφπηγές των βόρειων βουνών,
Όταν βουδές κι' ασίλευτες, στη νύκτα των βουδών,
Μου καθρέφ-ίζουσε θολά την άλωτη, μαυρίλα.

Μέσ' απ' τ' άβυσσος τ' άγνωστα το φεγγοςόλο μάτι
Κάποιου Θεού υποχθόνιου, με μάγν, άκαλαυπη,
Γυρεύει να πλανή με στον δρόμο το μακρύ,
Που φέρνει προς το κρύφιο του κι' άθώρητο παλάτι.

Είν' το παλάτι, που ξανθές νεράιδες λευκοφόρες
Τις κρουσταλλένιες πόρτες του φυλάνε τραλιττές,
Και μέσα σκλάβες κοίτουνται, άμέτρητες ζωές,
Σε μι' άτέλειωτης νυχτός τις θλιβερές τις ώρες.

Μά έμένα ή λήγνες ή σκιές των δέντρων με μαγεύουν,
Ή γοργασάλευτες σκιές στο δάσος το νεαρό,
Που τριγυρνούν ανάλαφρ: τον άερικό χορό,
Και με καλούν άδιάκοπα, κι' έρωτικά μου γνεύουν.

Είμαι της νύχτας βασιλέας. Το γέλοιο μου έχω χύση,
Φαρμακωμένο κι' άγριο με καταρράχτη έραή,
Και του ύλοσκότεινου άραπαζα του δάσους τη ζωή.
Του νεαρού δάσους τη ζωή στα στρήθει μου έχω κλείσει.

Πειραιεύς ΓΕΩΡ. ΜΑΥΤΑΣ

ΕΡΓΑ ΚΑΙ ΗΜΕΡΑΙ

ΟΙ ΠΑΠΑ-ΒΟΚΑΚΙΟΙ

Άγαπημένε μου.

Του κάκου τρίβεις τα μάτια σου, του κάκου
βλαστημάς κι' έμένα και το ράσο μου. Μάλιστα, εί-
μαι καλόγερος, κι' από τους πιο τρανούς μάλιστα,
κι' αν το φέρουν οι καιροί γλήγορα θα πάρω και
γουμενική πατερίτσα σ' τ' ά χέρια μου. Θα πής
γιατί έγινα καλόγερος. Το ξέρεις πώς δυο πράγ-
ματα αγάπησα σ' αυτόν τον κόσμο: τή δόξα και
τή καλοπέραση. Για τ' ένα δε μπορούσα να χάσω
το άλλο. Έκατάλαβα όμως πώς ή δόξα του κόσμου
κι' ή καλοπέραση δε μπορούν να σμίξουν ποτέ σ'
το ίδιο σπίτι, ζούν όμως άδερφωμένες μέσα σ' το
ίδιο καλογερικό κελλί.

Γιατί σκοτίζεστε οι κοσμικοί και βραείτε τα
κέρατά σας, που λέει ο λόγος; (τώρα ώς; καθώς λέτε
ταίς; οι κακόγλωσσοι κι' όχι, εγώ, στάχτη σ' τή

γλώσσα μου· υπάρχουν κοσμικοί έχοντες με τα σω-
στά τους προστάτην άγιον τον έερομάρτυρα Κορνή-
λιον). Για να ζήσετε και ν' άποκαταστήσετε τα
παιδιά σας, να τα θρέψετε στενοχωριέστε σ' αν
άρρωστούν, κλαίτε σ' αν πεθάνουν και κλοντούλαβα
να το πούμε τή ζωή σας τήν περνάτε όλοι φτωχοί
και πλούσιοι με το άχ και με τ' άλλοιμονο· απ' το
βασιλικό παλάτι ίσα με το πειό φτωχικό καλύβι
έννοιες και φροντίδες και σκοτούρες και βάσανα πε-
τούν ολόγυρα με τα μαυρά τους ρτερά. Αυτά τα
σαράκια το καλογερικό κελλί δεν τα ξέρει· δε νοιά-
ζομαι τί θα φάγω ούτε τί θα πιώ, ούτε τί θα φο-
ρέσω. Άκολουθώντας τήν παραγγελία του Χρι-
στου δεν μεριμνώμεν ούτε περι τού τί φαγόμεθα ή
τί πίομεθα ή τί περιβαλούμεθα· ο τρέφων τα πε-
τεινά του ουρανού τα μη σπείροντα μηδε θερί-
ζοντα και ένδύων τα κρίνα του άγρου φροντίζει δι'
ήμας. Ο δοχειάρης και ο τραπεζάρης και ο κε-
λάρης αυτοί οι αντιπρόσωποι τής θείας προνοίας
έπι τής γής, φροντίζουν δι' ήμας. Άς είναι καλά
οι εύλογημένοι ποτέ από τήν τράπεζά μας δεν
λείπει (ξέρε πώς είμαι από τους πειό τρανούς, έδώ
πέρα· άς έχουν τήν ευχήν των άγιων και θεοφόρων
Πατέρων οι χαμοθεοί μου, όπου ή χάρη των περνά
και τες καστρόπορτες των μοναστηριών) ούτε το
μαύρο γαβιάρι ούτε το μαύρο κρασί (είναι το χρώμα
τής καλογερικής ταπεινοφροσύνης) ούτε τα τετρά-
παχα μελανούρια, ούτε οι μαύροι σκάροι· ποτέ ποτέ
μας χαιρετούνε και κόκκινα μπαρμπούνια μισοκα-
διάρικα, κάτι γουρουνόπουλα γαλατερά, άρνάκια ά-
σαράντιστα και εύλόγησον Χριστέ ο Θεός, τήν βρω-
σιν και τήν πόσιν.

Τι τρέχουν, βρε σεις κοσμικοί τα σάλια σας;
Αί, από ύπνο μήν τα ρωτάς. Μπορείς να κοιμάσαι
δεκοχτώ ώρες το μερόνυχτο. Μήν άκούς τα παρα-
μύθια που λέν για τες ακολουθίες ή εκκλησία
είναι σκοτεινή μόνο σ' του διαβαστή το χέρι τρε-
μοφέγγει ένα κεράκι και μέσα σ' τ' άγιο βήμα το
καντυλάκι του. Οι καλόγεροι προσευχόμεστε από
μέσα απ' τ' στασίδια μας ροχαλίζοντες και κάνον-
τες, όσα κάνουν κ' οι άλλοι άνθρωποι κοιμάμενοι.
Και των δάρων τής Άφροδίτης ούκ άδώρητοι τον
βίον διάγομεν· αλλά περι τούτων ού θέμις μοι λέ-
γειν· κόβει γάρ ο παπάς τήν γλώτταν.

Και έπειτα από αυτή τήν καλοπέραση έρχεται
ή δόξα. Άν γένης ήγούμενος, μετανοίζοντας ο κό-
σμος θα σου φιλεί το χέρι και θα προσμένη τήν

ευχή σου σ' αν χάσικο ψωμί· θα σε λέν: Πάτερ ά-
γιε· Πανοσιώτατε· εύλόγησον! τα κάνουν αυτά σ'
τους βασιληάδες; Όχι. Αί λοιπόν μικρή δόξα σου
φαίνεται αυτή όπου σκαρφλώνει, άπάνω σ' τους
σβέρκου; μας τους καλογερικούς;

Γι' αυτά λοιπόν και για μερικά άλλα που δεν
είναι καιρός να σου γράψω προέκρινα τήν κατ' μό-
νας πολιτείαν φουτωμένο; από έλπίδες, πώς έλυσα
το πρόβλημα που μήτε ο Κυρηναίος Άριστιππος,
μήτε ο μέγας Έπίκουρο, ήμπόρεσαν να λύσουν. Κα-
λοπέραση και δόξα σε τούτον τον πρόσκαιρον και
μάταιον κόσμον και ή άτελεύτητος, ζωή, ένθα ούκ
έστι πόνος ού λύπη, ού στεναγμός, εις τήν ουράνιον
βασιλείαν, τήν όποιαν μας έχουν τάξει πάντες; οι
άγιοι εκείνοι μονασταί οι προ ήμών άθλήσαντες εν
τ' άσκήσει των μοναστηριών και στεφανωθέντες.

Έλα, αγαπητέ μοι, να γένης καλόγερος· μη
σε φοβίζει ή μαυρίλα του ράσου· είναι τέχνασμα
και τούτο για να μην αγαπούν τή καλογερική ζωή
οι λιμοκοντόροι και μας κουβαλιώνται. Έλα να
χρυσοπεράσης μαζί μου· ή ζωή σου θα περάση ή-
συχη σ' αν λίμνη που ποτέ δεν τήν φυτούν άγέρηδες·
μόνε κάτι μπαρμπούνιας καμιά φορά τήν ταραζούν.
Έλα να φας και να πιής χωρίς να δουλεύης χωρίς
να στενοχωριέσαι· έλα να σβύσης από το καλαντάρι
τής ζωής σου αυτό το άτιμο άβριο που χτικιάζει
το σήμερα.

Απ' αυτά τα λίγα βάλε με το μυαλό σου πόσο
είμαι εύχαριστημένος. Είμαι τόσο καλοκαρδισμένος
που έχω όρεξη να δώσω εκατομμύρια εύκας σ' όλου-
νούς σας που μέσα σ' του κόσμου τους πειρασμούς
γυρίζετε κολασμένοι κι' άδιόρθωτοι.

Άσπαζόμενος σε διατελώ ο ελάχιστος εν μο-
ναχοίς.

ΑΡΣΕΝΙΟΣ ΚΑΥΣΟΚΑΛΥΒΙΤΗΣ

ΤΥΠΩΘΗΚΕ ΣΕ ΒΙΒΛΙΟ:

ΤΟΥ ΛΟΥΚΙΑΝΟΥ

ΤΙΜΩΝΑΣ Ο ΜΙΣΑΝΘΡΩΠΟΣ

μεταφρασμένος από τον ΗΛ. Η. ΒΟΥΤΙΕΡΙΔΗ
και πουλιέται 1 δραχμή

στο γραφείο μας και στα βιβλιοπωλεία Έστίας—
Μπικ—Έλευθερουδάκν.

ΑΡΧΑΙΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΠΛΑΤΩΝΑ

Ο ΚΡΙΤΩΝΑΣ

Μεταφρασμένος από τον Ι. Γ. ΣΤΑΜΝΟΠΟΥΛΟ

VII. Σ. Μπρος τώρα να δούμε πώς λέγαμε τα
τέτοια: Ένας που κάνει γυμναστική κ' εν' αυτή
ή δουλειά του, τί λές, είναι προσοχή στου καθενός
τήν παινεψιά και τήν κατηγορία ή μόνο σ' ενός,
έκεινου που τυχαίη νάνε γιατρός ή γυμναστής;

Κ. Σ' ενός μόνο.

Σ. Λοιπόν πρέπει να φοβάται τις κατηγορίες
και να καλοδέχεται τα παινεμάτα εκείνου του ενός,
κι' όχι των πολλών.

Κ. Φανερό βέβαια.

Σ. Άρα πρέπει έτσι να προτιμάη να κίνη κ'
έτσι να γυμνάζεται, και να τρώη άκόμα και να
πίνη, όπως φαίνεται καλό στον ένα που τα ξέρει
και τα καταλαβαίνει αυτά, παρά όπως σ' όλους
μαζί τους άλλους.

Κ. Σωστά τα λές.

Σ. Πάει καλά. Κι' αν δεν άκούση τον ένα και
δε δώση σημασία στη γνώμη του και στα παινε-
ματά του, και τιμήση τα λόγια των πολλών που
τίποτα δεν καταλαβαίνουν, άραγες δε θα πάθη
κανένα κακό;

Κ. Πώς δε θα πάθη;

Σ. Ποιό είναι το κακό τούτο; και που πειράζει,
και σε ποιό μέρος ατουνοου που δεν άκούει;

Κ. Στο σωμα βέβαια· γιατί αυτό καταστρέφει.

Σ. Καλά λές. Έ, λοιπόν το ίδιο δε θα πούμε
και για τ' άλλα, Κριτώνη, για να μην τα περνάμε
όλα; και γι' αυτά που τώρα εξετάζουμε, για τα
δίκαια κι' άδικα, άπρεπα και πρεπούμενα, καλά και
κακά, τί λές, εν' ανάγκη νακούμε και να φοβού-
μαστε τήν κρίση των πολλών ή τήν κρίση του ενός,
αν είναι κανείς που να καταλαβαίη, που πρέπει
πειοτερο να τ νε φοβούμαστε παρά όλους μαζί τους
άλλους; γιατί ά δεν ακολουθήσουμ' αυτόν, θα κα-

ταστρέψουμε και θα βλάψουμε, εκείνο που λέγαμε
πώς καλλιερεύει με το δίκιο, και χαλάει με τ' άδικο.
Ή αυτό δε σημαίνει τίποτα;

Κ. Σημαίνει βέβαια, Σωκράτη.

ΝIII. Σ. Έλα λοιπόν να δούμε, αν αυτό που
λέγαμε πώς καλλιερεύει με τήν ύγεια, και χα-
λάει με τήν άρρώστια το κάνουμε να μην άχρήζη
πηγαίνοντας με τή γνώμη των τσοουσηδων, άραγες
θα μπορούμε πειά να ζούμε έχοντας το χαλασμένο;
Και θαρρώ αυτό πώς είναι το σωμα· ή όχι;

Κ. Ναι.

Σ. Λοιπόν μπορούμε να ζούμε με παθιαίκο και
χαλασμένο σωμα;

Κ. Ποτέ.

Σ. Έ, άραγε μπορούμε να ζούμε έχοντας χα-
λασμένο εκείνο που βλάφτεται από τ' άδικο και ώφε-
λιέται από το δίκιο; Ή το παίρνουμε για προστυ-
χότερο από το σωμα εκείνο το κάτι το δικό μας,
όποιο είναι τέλος πάντων αυτό, ποθχει να κίνη
και με τήν άδικία και με τή δικαιοσύνη;

Κ. Καθόλου.

Σ. Παρά για καλλίτερο;

Κ. Και πολύ.

(άκολουθεί)

Η ΛΑΜΙΑ

Διαλαλητής της αντρίας τ' αγένιο παλληκάρι
 Τους κάμπους διαπερνάει,
 Κι' από τον ήλιο ως το φεγγάρι
 Τη Λάμια την όνειρευτή για νάβρει παιδί.
 Ζηλεύουν νιές τα νιάτα του κι' απλώνουν
 Τα δίχτυα τους στα τρίωτρατα, μα δε δολώνουν
 Τόν πόθο του, που άνικτος πέρα τόν φέρνει,
 Στα μαρμαρένια πέγ' άλώνια,
 Που η Λάμια—σκύλα Μάϊσσα—τόν σέρνει,
 Χρόνια και χρόνια.

Στό σκοτεινό της τό βασιλείο
 Η Λάμια ώραία τόν προσμένει,
 Κ' έχει για πρόσωπο τόν ήλιο
 Κ' έχει άστραπή στ' μάτια της κρυμένη.

Στό σκοτεινό σου τό βασιλείο ήρθα και νά με
 Στα μαρμαρένια τώρ' άλώνια πάμε,
 Νά μετρηθούμε πάμε κι' άν ως τό δείλι
 Άποσταμένος πέσω.
 Τό αίμά μου νά πιούν τα ώραία σου χείλη
 Η σκλάβά στο άλογο μου νά δέ δέσω.

Ο ήλιος πέφτει, ώρες περνούν και τό φεγγάρι έχασθ
 Κ' η Λάμια μέσ στ' άλώνια της έστάθη
 Περιήφανη και πίνει κι' όλο πίνει
 Τό αίμα της νιότης, που βουδή και νικημένη σβύνει.

ΗΛΙΑΣ Π. ΒΟΥΤΙΕΡΙΔΗΣ

Ο ΓΥΝΑΙΚΟΚΟΣΜΟΣ

ΑΡΧΑΙΟΠΡΕΤΕΙΣ ΥΣΤΕΡΙΣΜΟΙ

Θά μου επιτρέψουν αι φίλοι μου, αι δυο καλαί μου φίλοι, που είχαν την καλωσύνη να μ' έρωτήσουν τί φρονώ περί του αρχαιοεθνικού, θά μου επιτρέψουν αι καλαί μου φίλοι να μη δημοσιεύσω τά ώραία γραμματάκια τους εδώ. Τά έδιάδαδα, τά ώσφρανθηκα, και τά εθύλαξα. Ένα άρωμα έλαφρό βιολέττας εξέφευγε από τό χαρτί, μα τό ίδιο άρωμα της βιολέττας εξέφευγε κ' από τά λόγια, από την ψυχή, να πούμε, των κοριτσιών που μούστειλαν αυτά τά γράμματα.

Δέν τά δημοσιεύω όμως. Όχι γιατί δέν είναι καλά. Άλλά γιατί είναι γραμμένα με μιá μεγάλη άδρότητα και με μιάν άγγελικήν επιείκεια. Και

Ο ΣΟΛΩΜΟΣ

ΕΝΑ ΓΡΑΜΜΑ ΤΟΥ Κ. ΨΥΧΑΡΗ*

ΠΑΡΙΣΙΑ 11/24 του Μαγιού 1900

Άξιότιμε κ. Ηρόδοτε,

Η έβγενική σας κι άγαπητή μου πρόσκληση νάρθω και νά μιλήσω για τό μεγάλο μας τό Σολωμό, στην περίφημη κι ώραία του πατρίδα, εΐτανε από τις λίγες τις χαρές που μου φέρανε, με τά βαριακίνητα φτερά τους, τά ύστερα τά χρόνια, τά χρόνια τά μάβρα που ακολούθησαν τόν πόλεμο του 1897. Ός τόσο μήτε άφτή μου τή χαρά δε θά την άπολάψω. Πρέπει ρέτο νά μείνω στό Παρίσι. Έτσι τό θέλησε η τύχη και διάφορα περιστατικά

* Τό γράμμα αυτό εστάληκε από τόν κ. Ψυχάρη στό πρόεδρο της Κεντρικής Έπιτροπής που είχε σχηματιστή για νά στήση τόν ανδριάντα και νά γιορτάση τά εκατόχρονα του Σολωμού. Δημοσιεύθηκε στό βιβλίο που έγραψε η έπιτροπή, δίνοντας λόγο για τις πράξεις της, δημοσιεύεται κ' εδώ για νά τό διαβάσουν περσότεροι.

δυστυχώς τό ζήτημα που πραγματεύονται θέλει λόγια βαριά και θέλει σκληράδα, χωριατιά, τσεκουριά άλύπητη. Έτσι μόνον θά τραβηχθί παράμερα, στη θέσι του. Η άδρότης κ' η επιείκεια τό φορτώνουν με άδιαντροπιά, τό ανάβουν, άντι νά τό δύσουν.

Είδα κ' εγώ την μίς Δούγκαν, μιλάει μαζί της. Στο σαλονάκι του ξενοδοχείου της ή στον Πανασσό, μπροστά σε άλλους ή ιδιαίτερος, δέν σάς ενδιαφέρει νά τό μάθετε. Άρκει ότι την είδα και ότι μιλάει μαζί της.

Και μου εΐπε...
 Χαριτωμένη κόρη, πολύ χαριτωμένη, και αίσθάνεται την άρχαίαν Εύμορφίαν, δέν την θαυμάζει άσυναίσθητα, έπειδή της εΐπαν νά την θαυμάζη ή έπειδή εΐναι της μόδας νά την θαυμάζη. Έλπίζω πως έννοούμεθα.

Η μίς αισθάνεται την άρχαίαν ζωήν. Και την αγαπώ, όπως αγαπών αι καλλιτέχναι οι άληθινοί—κ' είναι καλλιτέχνις η μίς Δούγκαν—κάθε αντικείμενον στο όποιον αφιερώνουν και την ζωήν τους και την σκέψιν τους.

Δέν άπλοποιήσε επί τό αρχαιοεπιπέτερον την ένδυμασία της, από Άμερικανικήν ιδιοτροπία ή για νά προκαλέση του κόσμου την περιέργεια, και κατά συνέπειαν για νά δημιουργήση θόρυβον τριγύρω της, για νά κάμη ρεκλάμα.

Ντύνεται έτσι, γιατί έτσι φρονεί πως πρέπει νά ντύνεται κανείς σήμερα, όταν θέλει νάχη και ύγεια και εύμορφιά.

Η ώραία Άμερικανίς τό θέλει και τα δυο. Και γι' αυτό δέν έδυσκολεΐθηκε καθόλου νά πετάξη τόν κορσέ καθώς και τόσα άλλα περιττά και φορτικά της μέσας έννοχλήματα.

Αι δικαί μας όμως κυρίαί και δεσποινίδες—πέντε δέκα επί του παρόντος, είκοσι αύριον κι' εκατό ίσως ύστερ' από ένα μήνα—γιατί νά καταλήθθουν στα καλά καθούμενα από αυτόν τόν αρχαιοπρεπή ύστερισμόν και νά επισκέπτονται την μίς Δούγκαν στο ξενοδοχείο της και νά συνεχίζονται στον Πανασσόνα και νάνταλλάσσουν γνώμας και νά καταστρώνουν σχέδια και νά φροντίζουν νά δημοσιεύονται τά όνόματά τους στις έφημερίδες;

Νά σάς τό πώ άμέσως: Για νά γίνεται κουδέντα γι' αυτές, για νά δείξουν στον κόσμο πως ένθουσιάζονται από τά ώραία παραδείγματα, για νά μάς πείσουν πως αισθάνονται κι' αυτές σεβασμό προς την προγονικήν εύκλειαν και πόθον γυρισμού προς αυτήν.

Ψέματα! Ψέματα! Πόθος διακαής ρεκλάμας και τίποτε περισσότερο. Ο ύστερισμός τους μόνο έτσι δικαιολογείται. Άς μιλήσουν και οι ψυχίατροι. Ο «Νουμάς» άλλοτε μάς έζωγράφησε μιá ρωμείκη άρ-

που σάς λέω στο ιδιαίτερο τό γράμμα μου. Πόσο τό λυπούμαι! Πόσο θά μου άρεζε νά ξανάδλεπα τή Ζάκυθο! Ομοιούμαι τις χαρισάμενες ώρες που πέρρασα, στα 1895, με όλους σας, με τό καλό τό Βιάζη, με τό Μαρτζώκη, και με τους άλλους φίλους. Όρες χαρισάμενες μα και θλιβερές, γιατί πηγαίναμε κι ακούγαμε για τόν τρομερό τό σεισμό, που δ,τι κι άν έκαμε, όμως δε χάλασε τάθάνατο λουλούδι που είναι τό Νησί σας.

Μου φαίνεται σήμερα πιό άθάνατο άκόμα και πιό ζωντανό, αφού γιορτάζετε τόν ποιητή σας, που δέν είναι μόνο δικός σας ποιητής, που ποιητή του τόν έχει όλο τό έθνος. Χρόνια τώρα και χρόνια ή καρδιά μου τό ποθούσε, τό λαχταρούσε έ νούς μου νά πώ κι εγώ ένα λόγο για τό Σολωμό. Ο Σολωμός! Πρώτα, πρώτα, πρέπει όμως κάτι νά πούμε, νά πούμε μάλιστα πολλά, για σάς όλους τους Ζακυθινούς, που με τόση θέληση, με τόση δραστηριότητα και νά μην τό ξεχνούμε, με τόσους κόπους, τό κτωρθώσατε νά τιμήσετε σήμερα τόν ποιητή σας, όπως του άξίζει, όπως σάς τιμά και τους ίδιους ή τιμή που του άποδίνετε.

Έχετε δικιο, έχετε πολύ δικιο και μπορεί μάλιστα νά μην τό βλέπη άκόμη ξάστερα ό καθένας τό καλό που κάνετε, αφού δείχνετε, όχι μονάχα πως ξέρετε τί σημαίνει ποιητής, μα πως ξέρετε τί

ρώστια, την «Ρεκλαμίτιδα». Και την άρρώστια αυτή την έχομε περισσόμερο εμείς στον όργανισμό μας, από τους άντρες. Μιά άπόδειξις και του κ. Νέν τά μοναδικά Άτθιδογραφήματα.

Για την ρεκλάμα λοιπόν! Γιατί δέν πιστεύω ποτέ οι κυρίες μας «αι σχοΐσαι την πρωτοβουλίαν της επαναφοράς του άρχαίου ένδυματος» νά σκέπτονται σοβαρώς πως εμποσούν οι άγωνες τους νά τελεσφορήσουν—άν έννοείται δέν διακοποΐν άποτόμως μόλις περάσει η μόδα ή άρχαιοπρεπής και μόλις παύση νά γίνεται λόγος στις έφημερίδες για την μίς Δούγκαν.

Τό σημερινόν φόρεμα δέν εξεφύτρωσε άποτόμως. Έφθάσε στο σημείο αυτό με την εξέλιξιν, την όποίαν όλα τά πράγματα παθαίνουν. Άρκει δε μόνον νά εΐξη κανείς μιι ματιά στους αΐδνες που πέρασαν από την εποχή της Άσπασίας, για νά ιδή πόσους σταθμούς έκαμε ό άρχαίος χιτών της Άρτέμιδος των Βερσαλιών όσο νά φθάση στο σημερινό κορσάκι πουζέ και η κόμμωσις της Λουδοβισείας. Ήρας όσο νά φθάση στην κόμμωσιν αλλά Κλέω δε Μερσώ.

Με πραξικοπήματα εμπορεί νάνατραπή ένας θρόνος, αλλά δέν άνατρέπεται π.τε μιá ζωή. Και για νά γυρισουμε στο άρχαίο φόρεμα, πρέπει πρώτα πρώτα νά γυρισουμε στην άρχαία ζωή. Μήπως θαρρείτε πως ό γυρισμός αυτός είναι τόσο εύκολος;

Είναι όμως κάτι άλλο εικόλο, κι' αυτό πρέπει νά γίνη άν δέν θέλουμε νά πάνε στα χαμένα και τά νέα αυτά διαβούλια και συμβούλια των όμοφύλων μου, όσον κι' άν χαρακτηρίζονται ως εκδηλώσεις ύστερισμού και ρεκλαμμανίως άποτελέσματα.

Και για τό κάτι αυτό εμπορούν νά εργασθούν αξιόλογα και νά τό επιτύχουν μάλιστα αι «σχοΐσαι την πρωτοβουλίαν» κτλ. κυρίαί.

Νά κάμουν σύλλογον και νά βάλουν τά δυνατά τους ν' άπλοποιήσουν τό σημερινό ένδυμα. Φθηνότερο, άπλούστερο, όλιγότερο θεατρικό και με έγχώριον ήμισμα. Νά τί πρέπει νά συζητήσουν και νά επιτύξουν. Όχι μόνον με λόγια, αλλά και με έργα. Νά φορέσουν αυτές πρώτα εκείνο που θά ζητήσουν νά επιβάλλουν κ' εις τους άλλους. Αυτό κάμνει κ' η μίς Δούγκαν. Κ' έτσι μόνον κάθε προπαγάνδα θάναει στο σκοπό της. Με τό παράδειγμα κι' όχι με τά λόγια.

Ημπορούνε νά τό κατορθώσουν αυτό; Θα τους ζητήσω τότε και ως ύπηρετρια τους νά με χρησιμοποιοήσουν. Ένώ τώρα μόνον γελάω, άφου δέν είμαι εις θέσι νά τους ύποδείξω με ποιá μέσα θά γιαιτρέψουν τόν αρχαιοπρεπή ύστερισμό που τόσο άποτόμως και άγρώς τας κατέλαβε.

Η ΑΡΟΔΑΦΝΟΥΣΑ

σημαίνει Έλληνική ιστορία. Κι αλήθεια έτσι είναι. Ίδου ένα έθνος, ένα κράτος, ένα βασίλειο, που χρωστά την ύπαρξή του στην ποίηση, ναι, στην ποίηση και μόνο. Πως άρχισε η Έλλάδα; Τραγουδώντας. Τά τραγούδια εκείνα, τά πρώτα, λέγονταν τότε ραψωδίες κ' έγιναν Ίλιάδα κι Όδύσσεια. Εΐτανε τραγούδια του λαού, δημοτικά τραγούδια, και κατόπι, σάν πολέμησαν τά λιοντάρια στο Μαραθώνα, σάν έκαμαν άθάνατο για τους αΐωνες τόνομα της Σαλαμίνας, μη θαρρήτε τάχα πως οι προγόνοι μας οι μοναδικοί πολεμούσαν για τή Σαλαμίνα ή για τό Μαραθώνα· για τόν Όμηρο πολεμούσαν, πολεμούσανε για τά τραγούδια εκείνα του λαού, που τά σέβονται σήμερα, που τά γαπούνε όλου του κόσμου οι λαοί. Μη νομίζετε πως θά τους έμελε για ένα κομμάτι γης, άν η γης άφτή δέν εΐτανε τό περιόλι που λουλούδιζε η ποίηση πέρα και πέρα. Όποιος τό πιστέσει πως οι Έλληνες τό συλλογίστηκαν ποτέ τους νά διαφεντέψουν τό χώμα τό έλληνικό, για την αίτία που εΐτανε χώμα δικό τους, δέν κατάλαβε την παντοτεινή φροντίδα εκείνων που δε συλλογιούνταν παρά μόνο την Ίδέα. Δέν κοιτάζαν τόν πλοΐτο, δέν κοιτάζαν τά υλικά τάγαθά, όπως τά λένε. Εΐχανε δημιουργήσει για την Έλλάδα και για την άθροπότητα όλη, άγαθά μεγαλύτερα, κάτι άχάλαστα

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΑ

Η ΓΝΩΜΗ

ένος ανωτέρου αξιωματικού του Ναυτικού είναι πώς δεν έπρεσαν καθόλου χρήματα στην θάλασσα.—όπως φωνάζουν μιὰ βδομάδα τώρα οι έφημερίδες.—με τὰ γυμνάσια που έκαμε ή θωρηκτὴ μοίρα.

“Ας φωνάζουν, μὰς έλεγε, αν και δεν έπρεπε καθόλου να φωνάζουν, αφού δεν ξέρουν και τὰ πράγματα. Διακόσες πενήντα χιλιάδες δραχμές στη θάλασσα! Μακάρι να είχαν πέσει και πεντακόσιες χιλιάδες στη θάλασσα πριν κάνουμε τον πόλεμο! Δεν τις είχαμε όμως ρίξει τότες και γι' αυτό επέθαμε κείνο που πάθαμε και πληρώσαμε και δέκα εκατομμύρια άποζημίωση!...

“Ο κ. αξιωματικός είχε την καλωσύνη να μὰς εξηγήσει τους λόγους αυτούς οι οποίοι για τους άμυήτους ίσα με την στιγμήν εκείνην ήσαν όλως διόλου άκατάληπτοι.

— Είχαμε άμπαρωμένα τὰ πυρομαχικά στις άποθῆκες. Γυμνάσια δεν έκάναμε, τὰ κανόνια δεν τὰ είχαμε δοκιμάσει, δεν τὰ ξέραμε, οι χιλιάδες, με τὰ γυμνάσια τῆς σκοποβολῆς, δεν έπεφταν στη θάλασσα, και τὸ Κράτος δεν χαλνοῦσε τὸν παρὰ του. Τί επέ-

θαμε όταν ήρθε ή ώρα να ενεργήσουμε; “Επήραμε τις όβιδες από τις άποθῆκες, μὰ οι όβιδες δεν ήσαν καλές. Ποῦ να τις ξέρουμε; Μήπως τις είχαμε δοκιμάσει; Μήπως είχαμε ρίξει πὸ μπροστὰ χιλιάδες στη θάλασσα, για να ξέρουμε αν είναι καλές, αν ενεργοῦν; Τὰ κανόνια έτρέμαμε να τὰ γγίξουμε. Μπορούσαν να νθεξουν με τις όβιδες; Δεν μπορούσαν. Ποῦ να τὸ ξέρουμε; Μήπως τῆχαμε δοκιμάσει; “Έτσι πῆγαν όλες οι όβιδες χαμένες, ποῦ τις έφυλάγαμε μ' ευλάβεια λουστραρισμένες στις άποθῆκες να μὴ μὰς πάθουν τίποτα.

Τέτοια λεφτά, κι' αν πέφτουν στη θάλασσα δεν πρέπει να τὰ λυπούμαστε. Καλλίτερα να πέφτουν, για να ξέρουμε στην ώρα τῆς ανάγκης τί μὰς γίνεται. Και δυὸ όβιδες να βγοῦν καλές και να πιτύχουν, όταν χρειαστῆ, σκεπάζουμε όλα τὰ έξοδα που έγιναν και που θα γίνουν για γυμνάσια. “Ένα μοναχὰ φέρνει μεγάλην, αλογάριαστη, ζημία στο “Έθνος: “Η άλαφρομυαλιά των έφημερίδων. Ποῦ να τὸ ξέρουν βέβαια, πὼς προδίνουν τὸ “Έθνος μ' αὐτὰ που γράφουν, άμελέτητα κι' άδασάνιστα. σήμερα για τὸ στόλο μας, αἴριο για τὸ στρατό μας, και μεθούριο δεν ξέρω γιατί άλλο, που θα πλήρωναν οι έχθροί μας εκατομμύρια για να τὰ μάθουν, και που τοῦς τὰ λέμε μεῖς χάρισμα, από τὴ μανία τῆς έννημερότητας που χυει πιάσει τις έφημερίδες μας;

Νῆναι έλεύθερος ο τύπος—δεν τὸ άρνούμαι, αφού τὸν θέλει έτσι τὸ κοινοῦ μὴς τὸ Σύνταγμα. Μὰ για μερικά πράγματα χρειάζεται και τὸ φῆμωτρο.

Κι' ο ευγενὴς αξιωματικός, νομίζοντας πὼς άδικούσε τὸν τύπο μ' αὐτὰ που εἶπε εναντίον του, έπρόσθεσε:

— Μὰ τί φταῖτε και σεῖς, όταν εἰμεῖς οι ίδιοι, γιατί δεν χωνεύουμε τὸν “Άλφα η τὸν Βῆτα συνάδελφῷ μας, αρχίζουμε και σῆς ξεσκεπάζουμε τὰ χάλια μας, με τρόπο πάντοτε, σαν να φαινόμεστε πὼς σῆς πουλάμε δουλειά;

ΜΑΣ ΤΟ ΕΙΠΕ

ή “Εστία” και τὸ πιστεύουμε. “Ο κ. “Υπουργός των Στρατιωτικῶν δεν έννοεῖ ν' άποπλήση τοῦς άνδρας κι' όταν άκόμη βρίσκονται έξω από τὴν

ἀγαθὰ. “Από τὸν καιρὸ—τον ώγύγιο—που άρχισε ο άνθρωπος να πατῆ, με τὰ δυὸ πόδια του τῆ γῆς, πρόδεψε λίγο λίγο. άρχισε πολὺ να προδέψη τὰ θρώπινο τὸ γένος. Πρόδεψε όμως πάντα δημιουργώντας. “Ο ένας, λόγου χάρι, βρήκε τὸν τρόπο να πελεκῆ τὸ ξύλο με πελέκι ρητρισμένο από πέτρα· ο άλλος βρήκε τὸν τρόπο νάναβη φωτιά, κ' έτσι να προυλάγεται από τὰ ζῶα, που τὰ τρώμαζε ή φλόγα· ο τρίτος βρήκε τὸν τρόπο να χτίση μιὰ καλύτερα, να κάμη τὸ πρώτο σπίτι. Οι δικοί μας οι προγόνου, όταν ήρθε ή σειρά τους βρήκαν άλλα βρήκανε τὸν τρόπο να συλλογιούνται, βρήκανε τὸν τρόπο να συλλαγεται ο ανθρώπινο νοῦς, ο νοῦς να γίνη φῶς που να τρομάζη τὸ χῶς, ο νοῦς να πλάθη, κ' έτσι δημιουργησαν οι “Έλληνες πολλὰ, που τὰ συνήθισε σήμερα ο κόσμος, μὰ που κάτι θα πῆ να τὰ δημιουργησε πρώτος εκείνος ο λαός. Δημιούργησε τὴν “Ιδέα. Δημιούργησε δηλαδή τὴ δόξα, τὸν πόθο για τὴν άθανασία τῆς “Ιδέας, δημιούργησε, ίσως όχι τὴν ποίηση, αφού ποίηση είχαμε και άλλοι λαοί, μὰ δημιούργησε για βέβαιο τὴν άξια, τὸ νόημα τὸ ἱερὸ που πρέπει να χουνε για όλους κ' ή ποίηση κι' ο ποιητῆς.

“Απὸ εἶναι που έσωσε τὸν “Έλληνισμό. Σαν κατέβηκαν οι Ρωμαῖοι στῆγια τὰ χῶματα, αν έγινε ή “Ελλάδα έπαρχία τους, τὴ φύλαγε πάντα, τὴν

προστάτεψε ή ποίησή της, κ' εἴτανε προστάτης που δὲ φοβήθηκε ποτέ του κανένα στρατό. Κατόπι ο “Έλληνισμός ο νικημένος νίκησε τὸ νικητῆ του, κ' εἴτανε ή νίκη σωστή, αφού στο Βυζάντιο, που τὸ ξέριστε πὼς άπαρχῆς είναι κράτος ρωμαϊκό, έμειναν οι “Έλληνες μοναχὰ. Τί τοῦς εἰδνε τὴση δύναμη; τί τοῦς κρατούσε σφιχτοδεμένους; “Η ποίηση εκείνη που τῆς εἰδσαν οι προγόνου πρώτα πρώτα ψυχή και σάρκα. Και κοιτάζτε αλήθεια, στο 21, πὼς με τὴν ἴδια τὴν “Ιδέα ζωντανέβει άμέσως ο έλληνισμός. Στοχαστῆτε πὼς άκουστήκανε συνάμα οι κλέφτικες τουφεκιές και τὰ κλέφτικα τὰ τραγούδια.

Βλέπετε τώρα τί ώραία, τί κατὰβαθα, τί λαμπρὰ που κατῆλαβε ο Σολωμός τὸν έλληνισμό κι' όλη τὴν έλληνική τὴν ιστορία, όταν έκαμε τὸν “Υμνο του τὸν περίφημο κ' έψαλε τὴν ξαναγεννημένη Λεφτερία. “Η λατρεία για τοῦς αρχαίους, για τὸ μεγαλειο τους, για τὰ ἴδια τὰ ἱδανικά, ή λατρεία για τὴν “Ιδέα, ή λατρεία για τὴ γλώσσα ζῶσε στην καρδιά και στοῦς στίχους τοῦ Σολωμοῦ. “Απὸ να μὴν τῆφήσουμε άπρατῆρητο, άμέσως να τὸ ποῦμε πὼς ή λατρεία τῆς δημοτικῆς πάντα βρίσκεται αδερφομένη με τὴ λατρεία τῆς αρχαίας, με τὴ λατρεία τῆς δόξας μας τῆς προγονικῆς. Μὰς τὸ φανερώνει ο Σολωμός στὰ έργα του παντοῦ, και στὸ

ΤΡΑΓΟΥΔΑΚΙΑ

ΜΙΑ ΚΟΠΕΛΛΑ ΚΑΤΕΒΑΙΝΕΙ

Μιὰ κοπέλλα κατεβαίνει
Νὰ ψαρέψη στ' άκρογαῖλι
“Ωρι και καμαρωμένη,
Ποῦ δεν ήταν άλλη.

Καλαμίδι μαγεμένο
Εἴταν ή κορμιοστασία της,
Και γι' άγκίστρι δολωμένο
Εἶχε τὴ ματιά της.

Εἶχνε μιὰ και δυὸ στο κῆμα,
Σὲ ψαράκι που περνοῦσε,
“Ωσου αντίκρυ της τὸ θῆμα
Σάφην σπαρταροῦσε.

“Αχ, μες στην καρδιά μου άκόμη
Τὸ κρυφὸ τῆγκίστρι νοιώθω,
Και πονῶ, ψυχὴ και σῶμα,
“Απ' τὸν έρμιο πόθο.

Α. Ε.

ύπηρεσία, λυπείται δε γιατί δε μπορεί να τοῦς δῶση και δεύτερο σπαθί, κ' όχι να τοῦς άφαιρέση και τὸ ένα που χουνε και ξεκοιλιάζουν αν τύχη και μεθύσουν τοῦς ανωτέρους τοῦς.

— Δεν θα τοῦς κάνω εἰγὼ κοκονίτσει τοῦς στρατιῶτες! εἶπε ο κ. “Υπουργός.

“Αφερμ! Αὐτὸ θα πῆ μιὰ ροζ στρατιωτικὸ φρόνημα.

“Από τὴ μιὰ μεριά λέει αὐτὸ ο κ. “Υπουργός “Από τὴν άλλη, τὸ Φρουραρχεῖον δι' ήμερησίας διαταγῆς του υποδεικνύει τὸν τρόπον κατὰ τὸν ὁποῖον ὀφείλουν οι κατώτεροι ν' άπονέμουν τις τιμές στοῦς ανωτέρους, για να μὴ χαλαρώνεται ή πειθαρχία.

Και περὶ σπαθιοῦ τίποτε! Δεν εἶχε καθῆκον τὸ Φρουραρχεῖον να υποδείξη και κατὰ ποῖον τρόπον ὀφείλουν οι κατώτεροι να ξεκοιλιάζουν τοῦς ανωτέρους τοῦς για να μὴ είναι τὸ ξεκοιλιασμα αντικανονικό και να μὴ ξεβιδώνεται καθολοκληρίαν ή κατακαημένη ή πειθαρχία;

γνωστό του τὸν πεζὸ Διάλογο, μὰ και στὸν “Υμνο του, με τοῦς πρώτους στίχους:

“Απ' τὰ κόκκαλα βγαλμένη
των “Ελλήνων τὰ ἱερά

Και βέβαια πὼς τὰ θυμήθηκε. μόλις που άνοιξε τὸ στόμα, τὰ ἱερά τὰ κόκκαλά τοῦς, επειδὴ ὁποῖος ὄνειρέβεται σήμερα για τὴν “Ελλάδα ποίηση καινούρια, καινούρια φιλολογία, θα πῆ πὼς στὸν ὕπνο του τὸν ξυπνῶνε οι μυροδιές τῆς διάφνης τῆς ξακουστῆς, θα πῆ πὼς θέλει τὴν “Ελλάδα κόρη αντάξια τῆς μεγάλης τῆς μάνας, θα πῆ πὼς προσμένει κι από τὴ σημερινὴ τὴν “Ελλάδα να δημιουργήση ὅπως δημιουργοῦσε κ' ή αρχαία, δηλαδή ζωντανά. Ποιὸς φαντάζεται όμως τὸν “Υμνο τοῦ Σολωμοῦ γραμμένο στην καθαρεύουσα; Σῆς παρακαλῶ, ποιὸς φαντάζεται “Ομηρο στην καθαρεύουσα γραμμένο; Ποιὸς φαντάζεται γραμμένο στην καθαρεύουσα τὸν Πλάτωνα; Λοιπόν, ὅσο πὼς δημοτικὰ έγραφε ο Σολωμός, τόσο πὼς πολὺ έμοιαζε ἴσα ἴσα με τοῦς αρχαίους. Σὲ άλλη εποχή, μίλησε τὴν ἴδια γλώσσα. Ναι, τὴν ἴδια, τὴν ἴδια πάντα, γιατί, κάθε μέρα, κάθε ὠρα, κάθε στιγμή, στὰ χρόνια τῆς θλίψης καθῶς και στὰ χρόνια τῆς χαρῆς, ὅσο εἴσησε, ὅσο ὑπόφερε, ὅσο δούλεβε, ὅσο πολεμοῦσε, ὅσο νικούσε, ή ὅσο νικούντανε, παντοῦ, στὴ στεριά και στὴ θά-

ΕΝΑΣ

θά μείνη και πάλιν ο κ. Ράλλης, άμα πέσει από τὸ Ὑπουργεῖο. Ἐνας ξμεινε και τήν ἄλλη φορά πού ἤρθε πρωθυπουργός, ἀφοῦ τίποτε ἄλλο δὲν κατώρθωσε παρά νά διαλύσῃ τὸ κόμμα του. Πολύ πού τὸν ἐνοιάζε ξμως, και πολύ πού τὸν νοιάζει.

Αὐτὸς δὲν θέλει κόμμα. Τάπεδειξε. Δὲν θέλει νά τὸν τραβάῃ ἀπὸ τῆ μύτη ὁ ένας κι ὁ ἄλλος βουλευτῆς και νά τρέμῃ σάν κολασμένος μπροστὰ στήν πλειονοψηφία, μήπως τήν πατησῇ στὸν κάλο.

Και γι' αὐτὸ μιὰ πεντάρα δὲ δίνει για τίς κρυφοφρέρες τοῦ κύρ Θεωδώρακη και γι' αὐτὸ γελάει όταν τοῦ λέν πῶς ἀν ἐξακολουθήσῃ νά πολιτεύεται ὅπως πολιτεύεται, θά μείνη και πάλιν καπετάν—Ἐνας.

Τί τὰ θέλετε! Ὅπως ὑπάρχουν και μιὰ δυὸ ἐφημερίδες πού δὲ δημοσιεύουν μὲ μαῦρα και συφοριασμένα στοιχεῖα, ἀπάν' ἀπάνω στήν ἐφημερίδα τους, τὰ δελτία τῆς κυκλοφορίας τους πού ἀπὸ μεγάλη του συγκατάθεσι παραχωρεῖ σ' αὐτὲς ἡ Α. Ε. ὁ κ. Τσαγκάρης, ἔτσι ὑπάρχει ἐπὶ τοῦ παρόντος και ἕνας πολιτικὸς πού σιχαίνεται νά μετράῃ κάθε ὥρα και στιγμή σάν τραγιά τοὺς φίλους του και νά φωνάζῃ, ἀλά κ. Δηλιγιάννην, πόσοι τοῦφυγαν και πῆγαν στὸ ἄλλο μαντρί, και πόσοι ἤρθαν ἀπὸ τῆλλο μαντρί στὸ δικό του.

ΑΙΜΑ

αἷμα! Μᾶς πλημμύρησε τὸ αἷμα αὐτὲς τίς μέρες—αἷμα πού χύνεται ἀσυλλόγιστα ἀπὸ χέρια δολοφόνων κι' αἷμα πού χύνεται ἀπὸ αὐτόχειρες—αἷμ' ἀδικοχυμένο κι' αἷμα πού μπορούσε νά χυθῆ κάπου, γι' ἀγιώτερο σκοπὸ και νά ποτίσῃ τὸ δέντρο κάποιας Ἰδέας Ἐθνικῆς, πού μένει χρόνια και χρόνια ἀπότιστο και μαραίνεται. Κρίμα στὸ αἷμα πού ἀδικοχύθηκε και πάλι!

Κι' ἄς κάθουντ' οἱ φιλόσοφοι νά σπᾶνε τὸ κεφάλι τους για νά βροῦν πιὸ προορισμὸ ἔχει ὁ ἄνθρωπος ἀπάνου στῆ γῆ και πόσο σεβασμὸ πρέπει νά δείχνῃ και στῆ ζωὴ του και στῆ ξένη ζωὴ!

Χαμένα λόγια! Μέσα στὸν ἄνθρωπο θά φωλιά-

λασσα, στίς πολιτεῖες και στὰ χωριά, στὰ σπίτια ἢ στίς πτωχὲς καλύβες, σάν ἔκλαιγε, σά γελοῦσε σάν ἔτρωγε και σάν ἔπινε, στοχαστῆτε το και περιφρανευτῆτε πού ὁ λαὸς ὁ ἑλληνικὸς, ἀπὸ τοῦ Ὁμήρου τὸν καιρὸ και πιὸ ἀπᾶνω, ἀπὸ τὸν καιρὸ πού ὑπάρχει γλώσσα ἑλληνικὴ, ὁ λαὸς μας μίλησε τῆ γλώσσα του, τῆ μάθαινε ὁ πατέρας τοῦ παιδιοῦ του, τὸ παιδί τοῦ παιδιοῦ, πρᾶμὰ πού μᾶς τὸ φανερώνει ἔξστερα ὡς και τῆς γλώσσας ἢ ἀλλαγῆ, ἀφοῦ για ν' ἀλλάξῃ ἔπρεπε ἡ γλώσσα νά μιλιέται ἀφοῦ ἀλλάξε ὅπως ἀλλάζουμε μονάχα οἱ γλώσσες πού μιλιούνται, δηλαδὴ ἀπρακτῆρητα κι ἀδιάνοχα, κι ἀρτὸ θά πῆ πῶς στιγμιούλα δὲν πέρασε δίχως ἑλληνικὸ στόμα νά μιλή, δίχως ἑλληνικὸ ἀφτί νά κοῦμῃ τῆ λαλιά μας, θά πῆ πῶς τῆ λαλιά μας τήν ἔχουμε και τῆ βαστοῦμε ἀπὸ τοὺς προγόνους μας τοὺς ἴδιους, ἀπὸ τοὺς προμηθεϊκοὺς προγόνους μας ἀκόμη. θά πῆ πῶς καθὼς ἡ Λεπτεριά, καθὼς κι ὁ ποιητῆς πού τήν ἔψαλε, θά πῆ πῶς εἶναι κι ὁ λαὸς μας

Ἄπ' τὰ κόκκαλα βγαλμένοι τῶν Ἑλλήνων τὰ ἱερὰ

Ὅλοι μας ξέρουμε σήμερις ἀπ' ὅζω τοὺς στίχους ἢ μερικὸς στίχους τοῦ Ὑμνου τοὺς συνηθίσσαμε, τοὺς συχνολέμε και καταντήσαμε ἴσως νά μῆ

ζῆ πάντα τὸ χτῆνος κι' ἕνας σπόρος ἀρετῆς ἀν ξεβγαίνει κάπου θά πνίγεται μέσα σὲ τέλματα ἀπὸ αἷμα και σὲ ρουμάνια ἀπὸ κακίς!

ΕΜΠΗΚΑΝ

κι' οἱ δυὸ στὸ θέατρο για νὰκούσουν τοὺς «Κούρδους» τοῦ Καμπύση—ἦταν μὸν σὲγ ἢ γῶτῃ!— μὲ τὸ πούρο στὸ στόμα, μὲ τὸ λουλοῦδι στήν κουμπάτρυπα, και μὲ τὰ Φραντζέζικα στῆ γλώσσα.

Ἦρην καθύσουν στὸ κάθισμά τους πού δὲν ἤμπορούσε παρά νάναί στὸς πρώτους πάγκους, ἐφιλοτέχνησαν τὸν ἐξῆς διάλογο Γαλλιστί, τὸν ὅποιον ὅμως μεταφράζουμε για νά τὸν νοιάσῃ κι' ἡ μπουρζουαζί, ντιάμπλ!

— Οἱ Κούρδοι!... οἱ Κούρδοι!... μὰ τὸχῶ δῆ τὸ δρᾶμ' αὐτὸ.

— Ἐδῶ:

— Ἄ! μπᾶ! Στὸ Παρίσι!... Στὸ Πόρτ Σαίν Μαρτὲν ἢ στὸ Ζυρνᾶς!... Δὲν θυμάμαι και καλά. Πᾶνε δυὸ τρεῖς χρόνια ἀπὸ τότε.

— Τότε γιατ' ἤρθε ἀπόψε και μὲ παρέσυρες κι' ἐμένα:

— Εἶναι ἡ πρώτη, βλέπεις, πού παίζεται ἐδῶ! Κ' ἔπειτα ἤθελα νά ἰδῶ ἀν εἶναι και καλά μεταφρασμένο γιατὶ μούπαν...
— Τί σουπᾶν:

— Μούπαν πῶς εἶναι μεταφρασμένο σὲ μιὰ γλώσσα χωριάτικη, πού τήν μιλάει ἡ μπουρζουαζί!

Σᾶς ἐρκιζόμαστε στήν ἱερὰν μνήμη τῶν προγόνων μας Ἀβδηριτῶν, πῶς οὔτε λέξι δὲν γράφουμε παραπάνω. Ἐτσι τὸν ἄκουσε κι' ἔτσι μᾶς τὸν διηγῆθηκε μιὰ χαριτωμένη δεσποινίς, πού καθὼς μᾶς ἐβεβαίωσε, θά γελάῃ σὲ ὅλη τῆς τῆ ζωὴ μ' αὐτὰ πού ἄκουσε στὸ θέατρο για τοὺς Κούρδους.

ΕΝΑ ΠΕΡΙΕΡΓΟ

παρατηρήσαμε, πῶς ἀπὸ τότε πού ἄρχισε νά δημοσιεύῃ ὁ κ. Δαμαλάς στίς ἐφημερίδες τίς χίλιες τόσες ὑπερενστάσεις του κατὰ τῆς ἐκλογῆς Πειραιῶς ἔπαυσαν νά δημοσιεύονται στίς ἐφημερίδες οἱ ρεκλάμες τῶν καταποτιῶν τοῦ Πίγκ.

Κάποιος μᾶς παρατήρησε, πῶς δὲν πρέπει νά μᾶς φαίνεται περίεργο αὐτὸ, ἀφοῦ ὁ κ. Δαμαλάς ἰδιοχείρως και τίς πρώτες και τίς δευτέρες κι' εἶναι φυσικῶς ἀδύνατον νά κάμῃ και τίς δυὸ δουλειές μαζί.

Ἄμα θά τελειώσουν οἱ ἐνστάσεις θάρχισουν οἱ

βλέπουμε τὸ ἀληθινὸ θᾶμα πού εἶπανε νά γίνουμε τέτοιοι στίχοι στήν ἐποχὴ πού τοὺς ἔκαμε ὁ Σολωμός. Ὁ Παλαμᾶς στήν πρωτότυπη κι ὠραία του μελέτη για τὸν ποιητῆ μας, θυμίζει πῶς ὁ Πολυλάς ὠνόμασε τὸν Ὑμνο αὐτὸν πρῶτο γνήσιο καρπὸ τῆς ἑλληνικῆς φαντασίας, ὕστερ' ἀπὸ εἴκοσι αἰῶνες τοῦ μαρκαμοῦ τῆς». Ἀλήθεια κι εἶναι ν' ἀπορήσῃ ὁ λογισμὸς, ὅταν αἰῶνες κι' αἰῶνες ἡ ποίηση οὐπαίνει στὰ στήθια ἑνὸς λαοῦ, κι ἀκούγεται ἀξασφα μιὰ φωνὴ πού ὡς και τὰ κύματα στὸ γιζλό, πού, ὡς και τὰ φύλλα στὸ δᾶσος τὰ γεμίζει μὲ κάποιον πρωτότρεμο ἀντίλαλο τῆς χαρμωσύνης. Μὰ μήπως εἶναι ὁ Ὑμνος μονάχα; Μήπως δὲν εἶναι και τόσα ἄλλα, πού τὸ καθένα τους πρέπει νά τόχουμε για ἀληθινὸ ἀριστούργημα; Ἡ Ἀγνωρίστη, ἡ Ξανθοῦλα, ἡ Φαρμακωμένη, ὁ Θάνατος τῆς ὀρφανῆς, ὁ Θάνατος τοῦ βοσκοῦ, τὰ Ψαρά, τὰ περίφημα Ἀποσπάσματα, ὅλα μαζί μὲ τὰ Σατυρικά του, εἶναι ἀπὸ τὰ πιὸ πλούσια τῆς σημερινῆς μας φιλολογίας τὰ στολιδία. Ὡς τόσο εἶδαμε πολλές φορές τοὺς δικούς μας νά γράφουνε μὲ κάποια μετροφορσύνη και συνάμα μὲ κάποια καταφρόνηση, πῶς δὲν ἔχουμε τάχα ἔργα φιλολογικὰ πού νά εἶναι και τοῦ λόγου ἀξία. Δὲν πρέπει νά μᾶς φαίνεται παράξενο πού κρίνουν ἔτσι

ρεκλάμες, και καιρὸς εἶναι νάρχισουν γιατὶ διψᾶμε νά μάθουμε ποιὸς ἀστυφάλακας ἀπὸ τήν Ἀνάφῃ και ποιὰ μοδιστροῦλα ἀπὸ τήν Κέρκυρα, ἐγιατρευθήκανε μὲ τὰ θαυματουργὰ καταποτία.

Νά ἐδημοσιεύόντουσαν τοῦλάχιστο κι' οἱ ἐνστάσεις εἰκονογραφημένες ὅπως κι' οἱ ρεκλάμες!

Μὰ δημοσιεύονται ἔτσι ξερά ξερά, και δὲν ἔχουν κανένα γούστο.

Η ΕΤΑΙΡΙΑ

ΤΩΝ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΩΝ ΑΤΤΙΚΗΣ

Εἰδοποιεῖ ὅτι

Ἄπὸ 10ης Ὀκτωβρίου τίθεται εἰς χρῆσιν τὸ ἐξῆς φθινοπωρινὸν δρομολόγιον τῆς γραμμῆς Κηφισίας.

Ἀναχωρήσεις

Ἐξ Ἀθηνῶν 6, 7, 8, 9 και 11. 30' π. μ. 2, 3, 4, 5, 6 και 8 μ. μ.

Ἐκ Κηφισίας 7.10' 8.10' 9.10' και 11.40' π. μ. 2.10' 3.10' 4.10' 5.10' 6.15' 7.10' και 9.10' μ. μ.

Κυριακὰς και ἑορτὰς προστίθενται:

Ἐξ Ἀθηνῶν 10 π.μ. ἔκ Κηφισίας 10.10' π.μ.

Λαϊκὰι ἀμαξοστοιχίαι κατὰ Τετάρτην.

ΘΕΑΤΡΙΚΕΣ ΠΙΝΑΚΙΔΕΣ

Η ΝΕΑ ΣΚΗΝΗ

Τὸ ἑλληνικὸ θέατρο μὲ τὸ δρόμο πούεῖχε τραβῆζεῖ τώρα τελευταῖα,—δὲν ἦταν παρά μιὰ σχολαστικὴ ἄρνηση τῶν πόθων μῆς γενεᾶς νεώτερης σάν τήν σημερινῆ. Και μολονότι αὐτὸ ἐν μέρει τῶθελεπαν—τὸ ἀναγνώριζαν—δοῦ—τρεῖς ἀπὸ τοὺς παλιούς, ὅμως εἶτε γιατὶ δὲν εἶχαν τὰ ὕλικά μέσα εἶτε τὰ ἡθικά, ἔξακολουθοῦσαν νά μένουν στήν ἐποχὴ τους τήν ἄρνητικῆ, θέλοντας νά κρατήσουν κοντὰ τους και τὸν κόσμον—ἀπὸ ἄνάγκη, ψωμισμοῦ.—Μὰ ὁ κόσμος—ὁ ὅποιος τὲ τέτοιες μεταβατικὲς περιστάσεις εἶν' ὁ ἀντιπρόσωπος τοῦ μοιραίου, τῆς ἐξέλιξης—εφαίνονταν σκληρὸς και ζητοῦτε—ναί τὸ ξαναλέμε: ζητοῦτε—ἐναν ἄνθρωπο πού νᾶεῖχε 'κεῖνο πού δὲν εἶχαν και νά μπόραγε κεῖνο πού δὲ μποροῦσαν νά κάμουν—ἔστω και μὲ τὸ νά τῶθελαν—οἱ λίγοι ἀπὸ τοὺς παλιούς!

Σ' αὐτῆ τήν ἐποχὴ και τῆ κατὰστατῆ ἤρθ' ὁ κ. Χρη-

μερικοὶ ἐ.θ. ἔχουμε ἕνα Σολωμό, ἐνθ' ἔχουμε κι ἄλλους: εἶναι ἀνάγκη κανεῖς πολὺ πολὺ νά διαβάξῃ και πολὺ πολὺ νά μελετᾷ για νά καταλάβῃ τὰ πρᾶγματα τὰ πιὸ ἀπλά. Δὲ θέλω νά πειράξω κανένα, μὰ δὲν πιστέσω νά τὸ ριζῆμε ὡς τῶρα μὲ τὸ παραπάνω οὔτε στὸ διάβασμα οὔτε στῆ μελέτη. Νά δῆτε μάλιστα πού κι ὁ ἴδιος ἐγὼ πού τὰς τὸ λέω, χρόνια και χρόνια θαρροῦσα, ὅπως τὸ θαρροῦν ἀκόμη κάμποσοι, πῶς βέβαια κι' εἶναι ποιητῆς ὁ Σολωμός, πού ὅμως να συγκριθῆ μὲ τοὺς Ἑβρωπικούς; Ὅταν πῆρα και σπούδαξα τοὺς μεγάλους ποιητὰδες τῆς Ἑβρώπης και σύγκρινα μαζί τους τὸ Σολωμό, τότε και μένα μὸν κατέβηκε φῶς. Ὁ Σολωμός μας εἶναι ταῖρι ταῖρι μὲ τοὺς μεγαλῆτους, και μὴ νομίζετε πῶς ἔτσι τᾶποράσιτα εἶτε γιατὶ μὸν ἀρέσει, εἶτε γιατὶ τὸ φαντάζουμε, εἶτε και για νά σᾶς κολακέλω. Εἶναι πρᾶμα πού μπορεί κανεῖς και νά τᾶποδείξῃ, γιατὶ ξέρουμε πῶς ὑπάρχουνε μερικὰ γνωρίσματα γενικὰ, πού μᾶς φανερώνουνε ἔξστερα ποιὸς εἶναι και ποιὸς δὲν εἶναι μεγάλος ποιητῆς. Τὰ γνωρίσματα τοῦτα, φτάνει μιὰ νά τὰ παρατήρησε κανένας, και τοῦ εἶναι βολετὸ νά τὰ νοιάσῃ ἀμέσως ἐκεῖ πού βρίσκονται! δὲν εἶναι και τίποτε φιλοσοφία, πού νά μὴν μπαίνῃ στὸ νόημα ὁ καθένας. Τὸ πρῶτο γνώρισμα εἶναι ἡ

ετομάνος από την Εύρωπη, φέρνοντας μαζί του ένα ωμορφο σκυλάκι και ένα ωμορφο όνειρο. Φυσικό μας είναι σ' εμάς τους Έλληνες, νείμαστε μπουχτισμένοι από τα έσωτερικά του τόπου μας ακριβώς γιατί δεν τον ξέρουμε και να τα χάνουμε σά βλέπουμε κανέναν νάρχεται απ' έξω με τίποτε νέο. Αυτό το λέμε τώρα γιατί θυμόμαστε τις χάσες που πέρασαν και για να δείξουμε πόσο άδανταδούρικη ήταν για τον κ. Χρηστομάνο αυτή μαζή ή άλαφροκεφαλιά.

Τέλος παντων ήρθε, γνωρίστηκε κι' ένα πρωί—πρωί φωτός μαργαριτοφαίου. Όπως έγραψαν ο κ. Κακλαμάνος τότε—ώδήγησε λίγους έκλεχτους της τέχνης στην κόγχη του Διονυσιακού κι' ανεβαίνοντας σ' ένα θώκο μίλησε... μίλησε και είπε: 'Επίστευσα ότι αι ψυχαι σας όταν αιθανθούν την καλλονήν διερχομένην, θ' ανακύψουν και θα μειδιάσουν προς αυτήν ως προς αδελφήν ποθητήν και περκατω: 'Ενόμισα, ότι αν όνειρευθώμεν όλοι: μαζί εν όνειρον, τό όνειρον αυτό θα γίνη πραγματικότητα, τό όνειρον αυτό είναι ή αναγέννησις της δραματικής ποιήσεως και της σκηνηκής τέχνης εν 'Ελλάδι.

Δέ μπορούσαν παρά ύστερ' από τη λυσιτική εκδήλωση του όνειρου, να ένθουσιασθούν οι λίγοι και μαζί τους όλοι όσοι ποθούσαν κάτι και να που ένας έγραψε με δάκρυα στα μάτια: 'Εν τώ σταδίω της προσόδου ούδέν φαίνεται άδύνατον επιληφθέν υπό της ειδικής μεγαλοφυίας... Είδε φθίνουσαν την φιλολογίαν και πίπτον τό θέατρον και εξανίστη. Δέν εκλείπει τους όφθαλμούς, να κλάυση μόνον.

Καθώς βλέπουμε λοιπόν βρέθηκαν αρκετοί άνθρωποι που τον έννοωσαν και που πρόθυμα θα ύποτάζονταν τ τήν ε ρ γ α σ ί α—στό κατέσταμα της νεφελώδους καταστάσεως του όνειρου κάτω στη Γ'ή, για χάος της πραγματοποίησης του.

'Αλλο(μονον όμως! δεν επρόκειτο περί αυτού!...

Γλήγορα, ύστερ' από μέρες σχεδόν, τά λόγια της κόγχης τά ξεχνούσε ο κ. Χρηστομάνος και, δεν ξέρω πως, νομίζοντας ότι τό εκλεχτό κοινό τον έμποδίζει στη δουλειά του, γράφει τό «Χάος» έρθρο που φαίνεται να παίρνει άπάνου του όλο τό βάρος των συγνήσεων κι' αρχίζει παραστάσεις με την «'Αλχηστη».

'Από τις πρώτες παραστάσεις έβάνη, πραγματικά τώρα πειά, πως έννοιε να δουλέψη ο κ. Χρηστομάνος.

'Αντί, τραβώντας και με θυσία του έγώ του άκούμ, γυρω στην 'Ιδέα που τον ένέπνεε, τον εκλεχτό κύκλο, που απ' την αρχή τον πίστεψε και μπορούσε να τον δυναμώση, να τον αναδείξει στ' αλήθινά: Ειδική μεγαλοφυία—άντι να προσπαθήσει για την δημιουργία ενός λιγοστού κοινού που να συννεοείται μαζί του, άντι τέλος πάντων να μιλήσει με τις κορφές του τόπου σαν ξένος πούεταν—ως ξένο τον έδλεπεν ο κόσμος—ας ήταν ρωμηός, τί έκαμε;

'Ο κ. Χρηστομάνος δεν έκαμε τίποτ' άλλο παρά να θελήσει να κουβεντιάσει απ' ευθείας μ' έναν κόσμο που δεν ήταν δυνατό με τη μόρφωση τη ρωμηική πούεχε και στην κατάσταση πούεταν να τον άκούσει... Τίποτ' άλλο παρά ίκανοποιώντας άκριτα και τιποτένια ιδανικά σκηνηκού πλούτου, να ιδή στο βιβλίο του εισπραξεί... και μόνο εισπραξεί... Μά τότε δε βλέπουμε τό λόγο

γιατί να γίνει τόση φασαρία για τη σύσταση μιās κομπανίας από παιδιά που ο Θεός να με συχωρέσει μου θυμίζου τον στρατό του Φάλασα—ένα είδος: Κορμιών για σκότωμα.

Κ' έτσι δλάκερος ο άγωνας του κ Χρηστομάνου κλείεται μέσα στη δημιουργία μιās σκηνης γεμάτης από κομψά φορέματα, από μεταξοντυμένες γλάστρες, αληθινούς καθρέφτες, κκινούργια 'καπέλλα, γάντια—όλ' αυτά εύκολα γιατί τ' αγοράζει, μακρυνά όμως πολύ από την ψυχή, από την ψυχολογία της Σανίδας, δύσκολης γιατί αυτό τό πούλαίε όποιος τώχει μέσα του.

Και ο άγωνας κατεβαίνει στην πλατεία του θεάτρου όπου δημιουργούνται κομφοντυμένες δεσποινίδες, κομφοντυμένοι λιμοκοντόροι, ψεύτικες γνωριμιές, μά όπως άπάνω και κάτω, πουθενά δε βρίσκει κανείς λίγη καρδιά—κανένα κομμάτι από τον ουρανόν της ψυχής.

Κ' έτσι τό όνειρο της αναγέννησης της δραματικής ποιήσης και της σκηνηκής τέχνης στον τόπο μας εξακολουθεί να είναι: όνειρο και πειό πολύ νεφελώδες μάλιστα, ώστε να φαντάζουμαι έναν όνειροπέλο της εποχής της κόγχης, να συλλογίζετα: τώρα πως ο κ. Χρηστομάνος καλλίτερα θάηταν όταν είδε φθίνουσαν την φιλολογίαν και πίπτον τό θέατρον να μήν εξαναστεί και να κλείνει τά μάτια του να κλάψη, να κλάψη πολύ, βλέποντας πως ό,τι θάηκανε θάηταν χειροτέρεψή του κακού.

'Ο! είναι πολύ κακό να κούει κανείς, ύστερ' επ' την παράσταση της Γκάμπλερ, από την δ. Εανθάκη, τό κοινό του κ. Χρηστομάνου να λέει: Τόση έξοδα... τέτοια σκηνή (τέτοιος σκηνηικός πλούτος) για τέτοια λόγια!

'Αχ! πως ήθελα να θρηνήσω, να θρηνήσω ώσαν να ήμουν μόνον, εγώ ο ναυαγισμένος παραδοκίρης—τό ναυάγιο της ψυχής μου, της ψυχής όλων μας, που μάς πλάνεσεν ή γαρυγή της κόγχης.

ΑΗ—ΑΗ.

ΦΤΗΝΕΙΑ-ΣΤΕΡΕΟΤΗΣ-ΟΜΟΡΦΙΑ
ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟΝ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΝ
ΑΣΠΡΟΡΡΟΥΧΩΝ
ΜΑΡΙΑΣ ΚΥΠΡΙΑΔΟΥ
5 ΑΡ. ΟΔΟΣ ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ ΑΡ. 5
'Ολ' οι 'Αθηναίοι εις αυτό θα ράπτουν τά ύποκάμισάτους και όλ' αι 'Αθηίδες εις αυτό θα παραγγέλλουν την προικιά του.
'Επισκεφθήτε το και θα πεισθήτε. 'Οχι! λόγια άλλα πράγματα. Τό σύμβολον του νέου εργοστασίου είναι:
ΦΤΗΝΕΙΑ—ΣΤΕΡΕΟΤΗΣ—ΟΜΟΡΦΙΑ

Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ

—Στον άγαπητό Σουση τά ειλικρινέστατα συχαρίκια μας για τό γάμο της 'Ελλης του, ο όποιος με τόση μεγαλοπρέπειά έγινε τη περασμένη Πέμπτη στο 'Αχταίον.

—Και τώρα καλά έγγονάκια και χρυσά γεράματα.

—'Επρεπε να την κρίνη κι' ο κ. Ν. 'Επ. και την έκρινε Γαλλικώτατα κατά την συνήθειά του.

—'Αφού δεν παίζεται, είπε, σά κανένα θέατρο, ως την παίζουμε «στο περιωρισμένο θέατρο του εγκράβλου μας».

—Αυτή και μόνη ή όμολογία τον σώζει για όλη τη κριτική έκτροχλάσι που έπαιξε με την «Τρισεύγην».

—'Αν άπορείτε, γιατί καθυστέρησε τόσο ο κ. 'Ανατόλ Γκρέκ (άθάνατε Περδικίδη!) να την κρίνη, είναι γιατί έλεγε στο Παρίσι.

—'Όπου έκρανε τους φρατζέζους Ρωμείκια.

—'Από τώρα θα ξαναρχίση να κρίνη τους Ρωμηούς Φρατζέζικα.

—Με τον κ. Ν. 'Επ. γίνονται δυο οι συνεργάτες του («Ν. 'Αστεως»—αυτό; και ο Σωσίας του—που έκριναν έως τώρα τη φουκαρισμένη τη «Τρισεύγην».

—Κι' όσο να την κρίνουν όλοι οι συνεργάτες του «Ν. 'Αστεως» έχουμε καιρό.

—'Ο κ. Μεταλούδας του λ. γ. τρεεί έως τώρα διπλωματικωτάτη σιγή.

—'Απόδειξι πως κάποια κρίσι σοβαρωτάτη έγκυμονείται!

—Πόσο τους έννοωταν τους «Κούρδους» του Καμπύση, φαίνεται απ' αυτό:

—'Ο θεατρολόγος δανός κ. Λαντό (τί ώραία που του πγαίνου τα γενάκια!) έλαρχτήρισε τό έργον ως άνήθικον.

—'Ενας άλλος δε δανός, ελόγος αυτός, όρκιζόταν πως δε θα παρ ποτέ την άδερφή του σε τέτοις δαμάματα.

—Θα την επήγαίνε όμως στο Καζίνο του Ζαππείου και στην όπερέττα του Φαλήρου.

—Γιατί εκεί δεν παίζουν άνήθικα, ήγουν Ρωμείκια, έργα.

—Μωρέ Περικλής Γιαννούπουλος που σά; χρειάζεται!

—Την περασμένη Κυριακή εδώ, σ' αυτή τη στήλη, έγραψαμε δυο λόγια για τον άγαπητό συνεργάτη μας κ. Τιμ. Σταθ.

—Κι' όσοι διάβαζαν τό έρθρο του που δημοσιεύθηκε στο ίδιο φύλλο θα μάς έδικαίωσαν.

—'Η μεγάλη εκτίμησι που τούχουμε, μάς σπρώγνει σήμερα να του κάνουμε μιή παρατήρησι φιλικωτάτη

—Να περιοριστή στα κοινωνικά ζητήματα και να φήση τά γλωσσολογικά κατά μέρος.

—Γιατί εκείνο τό έρθρο που δημοσίευσε την περασμένη Δευτέρα στην 'Ακρόπολι για τους «Κούρδους» και για τη μετάφρασι του «Γίμων» δεν έπρεπε να ήνη από κάτω την ύπογραφή του.

—'Ηταν λίγο επιπόλιος και ρεπορταρίστιος.

—Τέττοια έρθρα μόνο ο κύρ Νικολάκης ο Σπυριδιωνής:

έφοκία που μαθαίνουμε απ' έξω τους στίχους ενός ποιητή, άμα είναι αλήθεια ποιητής. Ναι, και δουλεμένα με κόπο, και δυσκολοκαμωμένοι να είναι οι στίχοι φτάνει ποιητής; να τους έκαμε, και τους μαθαίνεις τόσο καλά, τόσο γλήγορα που δεν μπορείς πιά να τους ξεχάσης. 'Ο Σολωμός έχει όμως κι άλλο κάτι: έχει δόξα που την έβγανε λίγοι, πολύ λίγοι στην 'Εβρώπη: οι στίχοι του γενήκανε δημοτικούς. 'Αφτό είναι πιά τό άκρο τό σημείο, σημείο που σ' έναν Όμηρο τό άπαντούμε. Τρίτο γνώρισμα, ή αρχή του ποιημάτου: ο ποιητής, που είναι γεννημένος ποιητής, τώχει από τό χάρισμα, ναρχίση ένα ποίημα μ' έναν ώραίο μοναδικό στίχο, όσο άμελημένοι κάποτε κι αν είναι οι άκόλουθοι. Τέτοιους στίχους, όλόχυτους, με τέλος συχνά λιγώτερο πιτυχημένο, τους βλέπουμε στους μεγαλήτερους, τους βλέπουμε και στο Σολωμό.

Λεφτεριά για λίγο πάψε
Να χτυπις με τό σπαθί,
'Ελα τώρα δώ και κλάψε
Στου Λόρ Μπαύρον τό κορμί.
ή αλλάζοντας ύφος:
Τα τραγούδια μου τάλεγεσ όλα
Τούτο μόνο δε θέλει τό πής.

Τέταρτο γνώρισμα μπορεί να πούμε πως είναι κάποιον χύσιμο του στίχου άμίμητο, δηλαδή που ά-

δύνατο να τό μιμηθής, ό,τι κι αν κάμης. Χύνεται μέσα στο σ ί χ ο ή ψυχή, ο νους, ή φαντασία του ποιητή και χύνεται τόση γεμάτα, που του κάκου και δε γίνεται άλλος στίχος από τό στίχο που θέλησε ο ποιητής. 'Απειρους τέτοιους διαβάζουμε στο Σολωμό, ή δυνατούς ή χαριτωμένους και μωροδάτους.

Γιούλια, μοσκούλες, και γαντιές, τραντάφυλλα και [ροδά

Μά να μήν παίρνουμε μονάχα τους πιο γνωστούς: ως και μερικοί στίχοι, που περνούν κάποτεσ άπαρατήρητοι, τώχουν εκείνο τό ποιητικό τό μεγαλειό, τό άταίριαχτο, σά λέει, λόγου χάρη:

Τό ένα χτύπασ τάλλο χέρι
'Από την άπελιπιά.

Συχνά, πολύ συχνά, στου Σολωμού τους στίχους, ή καρδιά φωνάζει, ο νους πλάθει κόσμους με δυο λόγια.

Τό πέμτο... ίσως όμως δε χρειάζεται να καταλογίσουμε πιά και τό πέμτο γνώρισμα, γιατί απ' όσα είπαμε δεν έχει κανένα ο ποιητής, άμα δεν έχει μέσα του τη ζωή την ξαναγεννήτρα, τη ζωή που αλήθεια ξαναγεννάει τον άνθρωπο, αφού σ' όλα εκείνα που βλέπεις, νοιώθεις ή συλλογίζεσαι, ύπαρξη θά δώση ο ποιητής, σαν τά ζωντανέψη με τη ζωή του.

Τέτοια γνωρίσματα, κι άλλα πολλά, βρίσκουμε στο Σολωμό. Πώς λέμε τό λοιπόν πως μάς λείπει φιλολογία, όταν είναι όχι μόνο ένας Σολωμός, μά για να μη τους ονομάσουμε όλους, όταν είναι κ' ένας Βαλαωρίτης; 'Ο Βαλαωρίτης, κι άφτός μοναδικός ποιητής, σαν τό Σολωμό, με την καρδιά του που εύτανε φλόγα μονάχη, με την τέχνη του που σκάλιζε και που έβρισκε με την άγάπη του για τό λαό, με τη βαθειά ψυχολογία που ο λαός του έμαθε με τά σπλάγγα του εκείνα που έννοιωθε μέσα του για την πατρίδα χαλασμό, ο Βαλαωρίτης είναι σαν άλλο άστέρι τούρανού μας. Σάς παρακαλώ να μήν τους συγκρίνουμε και καλά τον ένα με τον άλλο. 'Ας αφήσουμε στους υπερκριτικούς τέτοια παιχνίδια ή τέτοια μανία. 'Όσο μεγάλος είναι ο Σολωμός, τόσο μεγάλος είναι και ο Βαλαωρίτης. Πατέρες μας κ' οι δυο, κ' οι δυο τους παιδιά της ίδιας μάνας, τής Μούσας μας της λαϊκής.

Κοιτάξτε πως αλλάζουν οι καιροί και με τους καιρούς, πως αλλάζει του ανθρώπου ή γνώμη. Και τό Σολωμό και τό Βαλαωρίτη τους κατηγορούσαν τότες πολλοί, γιατί γράφανε τη γλώσσα του λαού. Σήμερα έμεις—άχ! βέβαια για τίποτα δεν τους κατηγορούμε, ο Θεός φυλάξη!—λυπούμαστε μόνο που κάπου κάπου, ίσως για να γίνη ο στίχος, δεν

